با ایران توشه
یک قدم جلوتر
باش!

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

ایران توشه، مرجع دانلود فایل های کمک آموزشی دانش آموزان و کنکوری ها

همه چیز
برای موفقیت
تو!

- دانلود رایگان آزمون های آزمایشی قلمچی، خیلی سبز، گاج و ...
- دانلود رایگان گام به گام تمامی دروس
- دانلود رایگان نمونه سوالات امتحانی (نوبت اول و دوم) و امتحانات نهایی
- دانلود رایگان جزوه های کمک آموزشی و شب امتحانی

کافیست هر فایلی که نیاز دارید را در گوگل به این صورت جستجو کنید:

فایل مورد نیاز + ایران توشه

مثال:

دانلود گام به گام دوازدهم تجربی ایران توشه

irantooshe.ir

t.me/irantooshe

گام به گام نگارش (۳) دوازدهم

پاسخ فعالیت‌ها و کارگاه‌های نوشتن کتاب

پایه دوازدهم · دوره دوم متوسطه

شامل پاسخ فعالیت‌ها و کارگاه‌های نوشتن، شعرگردانی، حکایت‌نگاری و مثل‌نویسی

تهیه‌شده در ایران‌توشه، توشه‌ای برای موفقیت

irantooshe.ir

فهرست فصل‌ها

۱ درس اول — خاطره‌نگاری ۴

۲ درس دوم — نگارش ادبی (۱): نثر ادبی ۱۱

۳ درس سوم — نگارش ادبی (۲): قطعهٔ ادبی ۱۷

۴ درس چهارم — نامه‌نگاری ۲۳

۵ درس پنجم — نگارش علمی: مقاله‌نویسی (۱) ۳۰

۶ درس ششم — نگارش علمی: مقاله‌نویسی (۲) ۳۷

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

گام به گام نگارش ۳ - درس اول

خاطره‌نگاری

فهرست

۱	صفحه ۱۵ · فعالیت — مقایسه‌ی دو زاویه‌ی دید	۵
۲	صفحه ۱۷ · فعالیت — شیوه‌های دیگر آغاز خاطره	۶
۳	صفحه ۱۹ · فعالیت — تبدیل خاطرهٔ گفتاری به نوشتاری	۶
۴	صفحه ۲۳ · کارگاه نوشتن (تشخیص) — تمرین ۱: بررسی متن «روزها»	۷
۵	صفحه ۲۴ · کارگاه نوشتن (تولید متن) — تمرین ۲: نوشتن یک خاطره	۸
۶	صفحه ۲۶ · کارگاه نوشتن (ارزیابی) — تمرین ۳: تحلیل نوشتهٔ دوستان	۸
۷	صفحه ۲۷ · مثل‌نویسی — گسترش یک مثل	۹

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.
irantooshe.ir

۱ صفحه ۱۵ فعالیت

در دو بند زیر خاطرهٔ پیش‌گفته با دو زاویهٔ دید نوشته شده است. این دو بند را بخوانید و با هم مقایسه کنید.

«جوان امشب به آستانهٔ بیست‌سالگی پای می‌نهاد. قرار بود بچه‌های خوابگاه برایش جشن تولد بگیرند؛ کم‌کم سال دوم دانشگاه را پشت سر می‌گذاشت. تمام حواسش به امشب بود و سعی می‌کرد زودتر خود را به اتوبوس سرویس کوی دانشگاه برساند که...»

«بیست سالم بود؛ قرار بود بچه‌های خوابگاه برای من جشن تولد بگیرند؛ کم‌کم سال دوم دانشگاه را پشت سر می‌گذاشتم. تمام حواسم به امشب بود و سعی می‌کردم زودتر خودم را به اتوبوس سرویس کوی دانشگاه برسانم که...»

مقایسه‌ی دو بند

ویژگی	بند اول	بند دوم
زاویهٔ دید	سوم شخص (دانای کل / ناظر بیرونی)	اول شخص (راوی خود در رویداد نقش دارد)
ضمیرها و فعل‌ها	«او»، «حواسش»، «می‌نهاد»، «می‌گذاشت»	«من»، «سالم»، «حواسم»، «می‌گذاشتم»، «می‌کردم»
فاصله‌ی راوی با رویداد	راوی از بیرون و با فاصله می‌نگرد.	راوی در متن رویداد است و حس و حال خود را بیان می‌کند.
تأثیر بر خواننده	روایت رسمی‌تر و عینی‌تر است؛ خواننده ناظر ماجراست.	روایت صمیمی‌تر و ملموس‌تر است؛ خواننده با راوی همذات‌پنداری می‌کند.

نتیجه: محتوای هر دو بند یکی است، اما با تغییر زاویهٔ دید، لحن و تأثیر روایت تغییر می‌کند. در خاطره‌نگاری معمولاً زاویهٔ دید اول‌شخص مناسب‌تر است؛ چون خاطره تجربهٔ شخصی نویسنده است، ولی اگر نویسنده فقط شاهد رخداد باشد می‌تواند سوم‌شخص را برگزیند.

۲ صفحه ۱۷ فعالیت

آیا جز مواردی که برای شروع خاطره‌نگاری شمردیم، به نظر شما شیوهٔ دیگری نیز وجود دارد که بتواند آغازگر مناسبی برای نوشتن خاطره تلقی شود؟ نمونه بیاورید.

بله؛ افزون بر آغاز براساس زمان، مکان و رویداد خاطره‌انگیز، شیوه‌های دیگری هم وجود دارد. دو نمونه:

- **آغاز با گفت‌وگو:** «ــ بیا ببینم چی برات آورده‌ام! صدای مادربزرگ از ته حیاط بلند شد و من که تازه از مدرسه برگشته بودم، کیف را رها کردم و دویدم...»
- **آغاز با وصف شخص یا شیء:** «ساعت قدیمی پدربزرگ، با آن بدنهٔ چوبی تیره و آونگ طلایی‌اش، سال‌ها در گوشهٔ اتاق نشیمن تیک‌تاک می‌کرد؛ تا آن شب که ناگهان از کار ایستاد...»

شیوه‌های دیگر: آغاز با پرسش، با ضرب‌المثل یا شعر، با بیان احساس نویسنده، و آغاز با اوج ماجرا و سپس بازگشت به گذشته.

۳ صفحه ۱۹ فعالیت

خاطرهٔ زیر به شیوهٔ گفتاری و محاوره‌ای بیان شده است. با رعایت نکات بالا آن را به زبان نوشتاری تبدیل کنید.

عملیات خیبر بود جزیرهٔ مجنون یه جوون چارده پونزده ساله بچهٔ روستاهای شهر ری بود که با گردان ما ادغام شده بود گردان ما اسمش حضرت علی‌اکبر بود. تو عملیات تو جزیره شمالی تو تک دشمن یه جوری شد که به حساب خیلی سخت شده بود که به قول معروف آتیش از زمین و زمان می‌بارید خمپاره کاتیوشی هلیکوپتر هواپیما همه می‌زدند منطقه هم منطقهٔ نیزار و باتلاقی بود فقط یه جاده‌ای بود بین نیزار و باتلاق. اونجا سنگر گرفته بودیم پدافند می‌کردیم مسئول تدارکات ما با موتور صبح زود که آتیش کم می‌شد می‌اومد غذا برامون می‌آورد نمی‌تونست نزدیک بشه گونی کنسروها رو پرت می‌کرد تو سنگر و دور می‌شد اون روز وقتی گونی رو پرت کرد چهل پنجاه متر از سنگر دورتر افتاد زیر آتیش دشمن حالا مرد می‌خواست بره غذاها رو بیاره تیربار دشمن دائم کار می‌کرد و کسی جرئت نمی‌کرد بره ظهر بود همون جوون چارده پونزده‌ساله شهر ری رفتش کنار گونی کنسروها از اون کنسروها برمی‌داشت پرت می‌کرد تو سنگر برا ما خودشم زیر آتیش دشمن با خونسردی یکی از کنسروها را باز کرد همونجا نشست و خورد بعد از خوردن کنسرو کار جالبش این بود که ایستاد نمازشم همونجا خوند شجاعت این دلاور کلی به گردان روحیه داد...

در عملیات خیبر، در جزیرهٔ مجنون، نوجوانی چهارده‌پانزده‌ساله از روستاهای اطراف شهر ری با گردان ما، گردان حضرت علی‌اکبر، ادغام شده بود.

در حملهٔ دشمن به جزیرهٔ شمالی، اوضاع بسیار سخت شده بود و به قول معروف، آتش از زمین و آسمان می‌بارید؛ خمپاره، کاتیوشا، هلی‌کوپتر و هواپیما همگی منطقه را می‌کوبیدند. آنجا نیزار و باتلاق بود و فقط یک جاده در میان نیزار و باتلاق وجود داشت. ما در همان‌جا سنگر گرفته بودیم و پدافند می‌کردیم.

مسئول تدارکات ما صبح زود، هنگامی که از شدت آتش کاسته می‌شد، با موتور برای ما غذا می‌آورد. او نمی‌توانست نزدیک شود؛ بنابراین گونی کنسروها را به سمت سنگر پرتاب می‌کرد و دور می‌شد. آن روز گونی چهل‌پنجاه متر دورتر از سنگر، زیر آتش دشمن افتاد. تیربار دشمن پیوسته کار می‌کرد و هیچ‌کس جرئت نمی‌کرد برای آوردن غذا برود.

نزدیک ظهر، همان نوجوان چهارده‌پانزده‌ساله‌ی شهرری به کنار گونی رفت و کنسروها را یکی‌یکی برمی‌داشت و به سوی سنگر ما پرتاب می‌کرد. سپس خود او زیر آتش دشمن، با خونسردی یکی از کنسروها را باز کرد، همان‌جا نشست و خورد. شگفت‌انگیزتر آنکه پس از غذا ایستاد و نمازش را نیز همان‌جا خواند. شجاعت این دلاور روحیهٔ گردان را بسیار بالا برد.

نکته‌ها: متن یک‌پارچه به چند بند تقسیم شد؛ واژه‌های محاوره‌ای («یه»، «اونجا»، «برا»، «خوند») به شکل معیار درآمد؛ و فعل‌ها در جای خود (پایان جمله) قرار گرفتند.

۴ صفحه ۲۳ کارگاه نوشتن (تشخیص)

تمرین (۱): به پیوست کتاب مراجعه کنید و متن «روزها»، نوشتهٔ محمدعلی اسلامی‌ندوشن را بخوانید و به سؤال‌های زیر پاسخ دهید.

الف) کدام ویژگی‌ها، این نوشته را به عنوان «خاطره» از سایر قالب‌ها مجزا می‌کند؟

ب) متن را با توجه به معیارهای زیر بررسی کنید: موضوع، زاویهٔ دید، شروع، سادگی و صمیمیت زبان

الف) متن به نقل تجربه‌ای است که نویسنده خود آن را زندگی کرده است: روزهای کودکی، رفتن به مدرسه و آشنایی با آموزگار خود، آقای عقیلی. نویسنده خود در رویدادها حضور دارد و از «من» سخن می‌گوید («مرا به کلاس پنجم بردند»، «مسیری که از خانه به مدرسه می‌پیمودم»). همچنین جزئیاتِ دیده‌ها و شنیده‌ها و احساسات شخصی با زبانی صمیمی و ساده بیان شده و از قالب خشک و رسمی (مانند مقاله) فاصله دارد. این ویژگی‌ها (نقل تجربهٔ شخصی، اول‌شخص بودن، صمیمیت و شرح صحنه‌ها و وقایع) آن را از انواع دیگر نوشتار جدا و «خاطره» می‌کند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

بررسی متن «روزها» با معیارها

معیار	بررسی
موضوع	خاطرهٔ نخستین روزهای نویسنده در کلاس پنجم و آشنایی با آموزگار سخت‌گیر و جدی‌اش؛ موضوعی برجسته و متفاوت از امور روزمره، با توصیف مدرسه و محلّه.
زاویهٔ دید	اول‌شخص (من)؛ نویسنده هم راوی است و هم در رویداد نقش دارد، پس روایت صمیمی و باورپذیر است.
شروع	با عبارتی کوتاه و آهنگین از سعدی («یک چند به کودکی به استاد شدیم...») و سپس بیان زمان و مکان و مسیر مدرسه آغاز می‌شود؛ ترکیبی از آغاز زمانی و مکانی که مخاطب را جلب می‌کند.
سادگی و صمیمیت زبان	نثر روان و بی‌تکلف است و توصیف‌های ملموس («کوچه‌های خاکی، دوچرخه‌هایی که دلنگ‌دلنگ زنگ‌زنان می‌گذشتند») حس نزدیکی با خواننده می‌آفریند.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۵ صفحه ۲۴ کارگاه نوشتن (تولید متن)

تمرین (۲): یکی از خاطرات زندگی خود را بنویسید.

روز اول مدرسه

هنوز هم بوی صبح اول مهر را به یاد دارم؛ بوی کتاب‌های نو و نان تازه‌ای که مادرم صبح در کیفم گذاشته بود. کلاس اول بودم و دلهره داشتم. مادرم دستم را گرفته بود و تا در مدرسه همراهم آمد. از دور، صدای بچه‌ها و زنگ مدرسه شنیده می‌شد.

وقتی دستم را رها کرد، ناگهان همهٔ شجاعتم از یاد رفت. چشم‌هایم پر از اشک شد و محکم به چادرش چنگ زدم. او آرام خم شد و گفت: «مریم‌جان، ببین چه‌قدر بچه‌ها منتظرتند؛ زود برمی‌گردم و همین‌جا منتظرت می‌مانم.» معلم مهربانی با لبخند جلو آمد و مرا به کلاس برد.

کنار دختری نشستم که او هم گریه می‌کرد. بی‌اختیار نان کیفم را نصف کردم و به او دادم. اشک‌هایش بند آمد و لبخند زد. از همان لحظه دوست شدیم. وقتی زنگ آخر خورد و مادرم را پشت در دیدم، دیگر ترسی نداشتم؛ دوستی تازه پیدا کرده بودم.

آن روز یاد گرفتم که با اندکی مهربانی می‌توان ترس دیگران، و ترس خود را، از میان برد.

۶ صفحه ۲۶ کارگاه نوشتن (ارزیابی)

تمرین (۳): نوشتهٔ دوستانتان را براساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

جدول ارزشیابی

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

ردیف	معیارهای ارزیابی	بارم
۱	ایجاد جاذبهٔ کافی: موضوع مناسب، روایت مناسب موضوع، سادگی و صمیمیت زبان	۶
۲	آغاز مناسب شامل: زمان، مکان، رویدادی خاطره‌انگیز	۴
۳	رعایت تسلسل و توالی حوادث	۵
۴	زاویهٔ دید مناسب	۳
۵	رعایت نکات املایی و نگارشی	۲
	جمع	۲۰

نمونهٔ ارزیابی یک خاطره (مثلاً خاطرهٔ «روز اول مدرسه» یکی از هم‌کلاسی‌ها) براساس جدول:

نمونه‌ی ارزیابی

ردیف	بررسی	نمره
۱	موضوع مناسب و دلنشین است و زبان ساده و صمیمی دارد؛ جاذبهٔ نوشته خوب است اما چند تصویر و توصیف می‌توانست روایت را زنده‌تر کند.	۵ از ۶
۲	آغاز با بیان زمان (صبح اول مهر) و مکان (در مدرسه) انجام شده و مخاطب را به ادامه ترغیب می‌کند.	۳ از ۴
۳	حوادث به ترتیب زمانی آمده‌اند و پرش زمانی بی‌دلیل وجود ندارد.	۵ از ۵
۴	زاویهٔ دید اول‌شخص و متناسب با موضوع است و تا پایان حفظ شده است.	۳ از ۳
۵	چند ایراد جزئی در جداسازی «می» و «نمی» از فعل و در نشانه‌گذاری دیده می‌شود.	۱ از ۲
	جمع	۱۷ از ۲۰

پیشنهاد: افزودن جزئیات حسی (بو، صدا، رنگ) و پایانی تأثیرگذارتر برای بهتر شدن نوشته.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۷ صفحه ۲۷ مثل‌نویسی

مثل‌های زیر را بخوانید. سپس یکی را انتخاب کنید و آن را گسترش دهید.

از دل برود هر آن که از دیده برفت. ــ باز فیلش یاد هندوستان کرد. ــ به پایان آمد این دفتر حکایت همچنان باقی.

مثل: باز فیلش یاد هندوستان کرد.

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

فیلی را از هندوستان به سرزمینی دور آورده بودند. صاحب تازه‌اش او را در باغی بزرگ نگه می‌داشت و هر روز با غذای فراوان از او پذیرایی می‌کرد. فیل مدتی آرام بود، اما هرگاه نسیمی از شرق می‌وزید، سر بلند می‌کرد، آه می‌کشید و به‌جای خوردن غذا به دوردست‌ها خیره می‌شد. نگهبان باغ می‌گفت: «بیچاره، شاید یاد جنگل‌ها و آب و هوای وطنش افتاده است.»

روزی در به رویش باز شد و رهایش کردند. فیل بی‌درنگ راه شرق را در پیش گرفت و دیگر برنگشت؛ زیرا هیچ نعمتی جای میهن را برای او نمی‌گرفت.

این مثل دربارهٔ کسی گفته می‌شود که همواره از گذشته یا زادگاه خود یاد می‌کند و دل‌تنگ آن است، یا موضوعی قدیمی را بی‌مناسبت بارها به زبان می‌آورد. مفهوم آن این است که انسان به سرزمین و خاطرات خویش دل‌بسته است.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

گام به گام نگارش ۳ - درس دوم

نگارش ادبی (۱): نثر ادبی

فهرست

۸ صفحه ۳۰ · مقایسه — نثر زبانی و نثر ادبی ۱۲

۹ صفحه ۳۲ · فعالیت ۱ — تبدیل جملهٔ زبانی به نثر ادبی ۱۲

۱۰ صفحه ۳۴ · فعالیت ۲ — تبدیل متن دربارهٔ دریا به نثر ادبی ۱۳

۱۱ صفحه ۳۶ · فعالیت ۳ — تابلوی اطلاع‌رسانی دربارهٔ کالای ایرانی ۱۳

۱۲ صفحه ۳۷ · کارگاه نوشتن: تمرین ۱ — بررسی دو متن بر اساس خیال و احساس و واژه‌ها ۱۴

۱۳ صفحه ۳۸ · کارگاه نوشتن: تمرین ۲ — متن ادبی دربارهٔ صبح سرد و برفی زمستان ۱۵

۱۴ صفحه ۴۰ · کارگاه نوشتن: تمرین ۳ — ارزیابی نوشتهٔ دوستان بر اساس جدول ۱۵

۱۵ صفحه ۴۱ · شعرگردانی — برداشت از شعر عراقی ۱۶

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۸ صفحه ۳۰ مقایسه

دو متن زیر را که هر دو توصیف یک پدیده است با هم مقایسه کنید.

متن اول: کوه‌ها، برجستگی‌های بلندی هستند که برخی از آن‌ها آتشفشانی می‌کنند. در درون کوه‌ها، گاه بر اثر بارش برف و باران، آب‌هایی اندوخته می‌شود که به شکل چشمه از آن‌ها می‌جوشد. قلّهٔ برخی کوه‌های بلند در تمام سال پوشیده از برف است. قلّهٔ دماوند ـ بلندترین کوه ایران ـ از آن جمله است.

متن دوم: کوه‌ها بوسه بر آسمان می‌زنند و گاه گدازه‌های خشم خویش را بیرون می‌ریزند. چشمه‌هایی که از درون کوه چشم می‌گشایند محصول دست کریم و مهربان برف و بارانی هستند که سخاوتمندانه کوه‌ها را می‌نوازند و سیراب می‌سازند. قلّهٔ باشکوه دماوند ـ این دیو سپید پای در بند ـ همچون قله‌های بلند و برف‌آلود جهان، گویی پرچم صلح و صفا و صمیمیت برافراشته دارد.

هر دو متن دربارهٔ یک پدیده (کوه، چشمه و قلّهٔ دماوند) هستند و اطلاعات یکسانی می‌دهند، اما شیوهٔ بیان آن‌ها متفاوت است:

ویژگی	متن اول (نثر زبانی)	متن دوم (نثر ادبی)
هدف	انتقال ساده و مستقیم اطلاعات	انتقال اطلاعات همراه با برانگیختن احساس و ایجاد لذت ادبی
خیال و احساس	ندارد؛ جمله‌ها واقعی و بی‌پیرایه‌اند	دارد؛ کوه، برف و باران انسان‌وار تصویر شده‌اند (تشخیص)
نمونه	«کوه‌ها برجستگی‌های بلندی هستند»	«کوه‌ها بوسه بر آسمان می‌زنند»، «گدازه‌های خشم»، «دیو سپید پای در بند»
واژه‌ها	ساده و عادی	گزیده و آهنگین: «می‌نوازند»، «سیراب می‌سازند»، «صلح و صفا و صمیمیت»
تأثیر بر مخاطب	فقط آگاه می‌کند	زیباتر و دل‌پذیرتر است و عواطف خواننده را برمی‌انگیزد

نتیجه: متن اول یک «متن زبانی» و متن دوم یک «متن ادبی» است؛ نثری که با زیبایی‌های ادبی (خیال و احساس و انتخاب واژه‌های مناسب) آراسته شود، «نثر ادبی» نام دارد.

۹ صفحه ۳۲ فعالیت ۱

جملهٔ زبانی زیر را به نثر ادبی تبدیل کنید.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

زمستان گذشت و بهار آمد.

نمونه‌های پاسخ:

- پیرِ سرمازدهٔ زمستان، کوله‌بار سپیدش را بست و رفت و بهارِ جوان با دامنی پر از شکوفه از راه رسید.
- زمستان با چهرهٔ گرفته و دست‌های یخ‌زده‌اش از باغ بیرون رفت و بهار، لبخندزنان، سبزِ جامهٔ خود را بر دشت گسترد.

در این نمونه‌ها از آرایهٔ «تشخیص» (انسان‌انگاری زمستان و بهار) و واژه‌های آهنگین و عاطفی بهره گرفته‌ایم که جملهٔ ساده را به نثر ادبی تبدیل می‌کند.

۱۰ صفحه ۳۴ **فعالیت ۲**

متن زبانی زیر، دربارهٔ دریاست، آن را به متن ادبی (نثر ادبی) تبدیل کنید.

دریاها، آب‌های گسترده در سطح زمین هستند. موج‌های دریا به‌ویژه در هنگام وزش باد به چند متر می‌رسند.

دریاها، منابع غذایی و بزرگ‌ترین پشتوانهٔ اقتصادی کشورها به شمار می‌آیند.

دریا، آیینهٔ بیکرانِ آسمان است که سینهٔ پهناور خود را بر دامن زمین گسترده است. آن‌گاه که باد بر شانه‌هایش دست می‌کشد، موج‌ها چون کوه‌هایی خروشان از جا برمی‌خیزند و به آسمان دست می‌یازند. دریا، سفره‌ای گشاده است که مادرانه روزیِ فرزندانش را فراهم می‌کند و گنجینه‌ای پایان‌ناپذیر که تکیه‌گاه استوار اقتصاد سرزمین‌هاست.

۱۱ صفحه ۳۶ **فعالیت ۳**

دو تابلوی اطلاع‌رسانی به دو گونهٔ نثر زبانی و نثر ادبی برای حمایت از کالای ایرانی بنویسید.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

نثر زبانی:

- کالای ایرانی بخرید تا اشتغال و تولید در کشور رشد کند.

نثر ادبی:

- هر کالای ایرانی، دانهٔ امیدی است که در خاک این سرزمین می‌روید؛ با خرید آن، کِشتزار آبادی را آبیاری کنید.

۱۲ صفحه ۳۷ کارگاه نوشتن: تمرین ۱

متن‌های زیر را بخوانید و آن‌ها را بر اساس دو عنصر خیال و احساس و انتخاب واژه‌های مناسب بررسی کنید.

الهی، به حرمت آن نام که تو خوانی و به حرمت آن صفت که تو چنانی، دریاب که می‌توانی. الهی، عمر خود به باد کردم و بر تن خود بیداد کردم، گفتی و فرمان نکردم، درماندم و درمان نکردم. الهی، عاجز و سرگردانم، نه آنچه دارم، دانم و نه آنچه دانم، دارم. (رسائل جامع فارسی، خواجه عبدالله انصاری)

آسمان کویر، این نخلستان خاموش و پرمهتابی که هرگاه مشت خونین و بی‌تاب قلبم را در زیر باران‌های غیبی سکوتش می‌گیرم و نگاه‌های اسیرم را همچون پروانه‌های شوق در این مزرع سبز آن دوست شاعرم رها می‌کنم، ناله‌های گریه‌آلود آن روح دردمند و تنها را می‌شنوم، ناله‌های گریه‌آلود آن امام راستین و بزرگم را که چون این شیعهٔ گمنام و غریبش... سر در حلقوم چاه می‌برد و می‌گریست. چه فاجعه‌ای است در آن لحظه که یک مرد می‌گرید... چه فاجعه‌ای! (کویر، دکتر علی شریعتی)

متن اول (مناجات خواجه عبدالله انصاری):

- **خیال و احساس:** متن بیشتر بر احساس و حال دل مبتنی است: شرمساری، درماندگی و نیاز بنده به خدا. «عمر به باد کردم» کنایه از تباه‌کردن عمر و «بر تن خود بیداد کردم» استعاره و کنایه از ستم بر خویشتن است.
- **انتخاب واژه:** واژه‌ها ساده و صمیمی‌اند و با تکرار «الهی» و آوردن واژه‌های هم‌آوا و هم‌وزن مانند «بیداد/ دانم/ فرمان/ درمان» (سجع و جناس) موسیقی دل‌نشینی پدید آمده است. جمله‌های کوتاه و موازی («گفتی و فرمان نکردم، درماندم و درمان نکردم») و تضاد «دارم و دانم» بر زیبایی افزوده است.

متن دوم (کویر شریعتی):

- **خیال و احساس:** تصویرهای فراوان دارد: «آسمان کویر» نخلستان خاموش و پرمهتاب شده است (تشبیه)، «مشت خونین و بی‌تاب قلب» و «باران‌های غیبی سکوت» (استعاره و حس‌آمیزی)، «نگاه‌ها همچون پروانه‌های شوق» (تشبیه)، «ناله‌های روح» (تشخیص). احساس اندوه و همدردی با امام علی (ع) سراسر متن را فراگرفته است.
- **انتخاب واژه:** واژه‌های عاطفی و آهنگین مانند «خونین، بی‌تاب، اسیر، شوق، گریه‌آلود، دردمند، غریب، فاجعه» بار احساسی متن را بالا برده‌اند. تکرار «ناله‌های گریه‌آلود» و «چه فاجعه‌ای» تأکید و موسیقی ایجاد کرده است.

هر دو متن نثر ادبی‌اند؛ با این تفاوت که متن اول با سجع و موسیقی کلام و متن دوم با تصویرپردازی و خیال‌انگیزی بر خواننده اثر می‌گذارد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۳ صفحه ۳۸ کارگاه نوشتن: تمرین ۲

متنی ادبی دربارهٔ یک صبح سرد و برفی زمستان بنویسید.

آن صبح، زمستان با دستان یخ‌زده‌اش پرده‌ای سپید از پنجرهٔ آسمان آویخته بود. پیش از آن‌که خورشید چشم بگشاید، برف شبانه آرام‌آرام بر شانه‌های شهر نشسته و بر بام‌ها و درختان، جامه‌ای از پَر پوشانده بود. هوا چنان سرد بود که نفس‌ها در دهان به ابری کوچک بدل می‌شد و باد، سوزناک و بی‌رحم، از کوچه‌ها می‌گذشت و بر گونه‌ها سیلی می‌زد.

درخت‌های لخت، با شاخه‌های پوشیده از بلور، چون عروسانی خاموش در سکوت ایستاده بودند. گنجشکی لرزان بر لبهٔ دیوار نشسته بود و دانه‌ای می‌جُست. زیر پای من، برف زمزمه‌ای نرم می‌کرد و هر ردّ پا، حکایتی کوتاه بر صفحهٔ سپید زمین می‌نوشت. آن لحظه، دنیا پاک و آرام و دست‌نخورده بود، گویی خدا کاغذی سفید پیش روی انسان گسترده بود تا زندگی را از نو آغاز کند.

۱۴ صفحه ۴۰ کارگاه نوشتن: تمرین ۳

نوشتهٔ دوستانتان را بر اساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

ردیف / معیارهای ارزیابی / بارم: ۱) بیان دقیق و درست موضوع (۵)؛ ۲) بهره‌گیری از خیال و احساس (۵)؛ ۳) نظم و انسجام مطالب (۴)؛ ۴) بهره‌گیری از واژه‌های مناسب (۴)؛ ۵) رعایت نکات املایی و نگارشی (۲)؛ جمع (۲۰)

این فعالیت گروهی است و نتیجهٔ آن به نوشتهٔ هم‌کلاسی‌ها بستگی دارد. نمونهٔ ارزیابی یک نوشته (متن «صبح سرد و برفی») به این صورت است:

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

ردیف	معیار	بارم	نمرهٔ نمونه	توضیح
۱	بیان دقیق و درست موضوع	۵	۴٫۵	موضوع (صبح سرد و برفی) به روشنی توصیف شده است.
۲	بهره‌گیری از خیال و احساس	۵	۴	تشبیه و تشخیص به کار رفته؛ می‌توان تصویرهای بیشتری آورد.
۳	نظم و انسجام مطالب	۴	۳٫۵	بندها پیوسته‌اند و ترتیب منطقی دارند.
۴	بهره‌گیری از واژه‌های مناسب	۴	۳٫۵	واژه‌ها آهنگین‌اند؛ برخی واژه‌ها تکرار شده‌اند.
۵	رعایت نکات املایی و نگارشی	۲	۲	غلط املایی و نگارشی دیده نشد.
	جمع	۲۰	۱۷٫۵	

پس از ارزیابی، نقاط قوت و ضعف هر نوشته را به نویسنده بازخورد دهید تا آن را اصلاح کند.

۱۵ صفحه ۴۱ **شعرگردانی**

شعر زیر را بخوانید و برداشت خود را از آن بنویسید.

عشق، شوری در نهاد ما نهاد جان ما در بوتهٔ سودا نهاد گفت‌وگویی در زبان ما فکند جست‌وجویی در درون ما نهاد
دم‌به‌دم در هر لباسی رخ نمود لحظه‌لحظه جای دیگر پا نهاد (فخرالدین عراقی)

شاعر می‌گوید عشق الهی شوری در وجود ما پدید آورد و جان ما را در کورهٔ عشق و شیدایی نهاد تا بسوزد و پاک شود. عشق به زبان ما سخن و گفت‌وگو بخشید و در درون ما شوق جست‌وجو و طلب برانگیخت؛ یعنی انسان به برکت عشق می‌گوید و می‌جوید. زیبایی معشوق نیز در هر لحظه به شکلی تازه جلوه می‌کند و هیچ‌گاه تکراری نیست؛ هر دم با لباس و رنگی دیگر پدیدار می‌شود و گامی در جایی دیگر می‌گذارد، از این رو عاشق همواره در جست‌وجو و شگفتی است.

به‌طور خلاصه: عشق، انگیزهٔ اصلی سخن‌گفتن، جست‌وجو و حرکت انسان است و جلوه‌های پیوسته‌نو معشوق، عاشق را همیشه شیفته و پویا نگه می‌دارد.

گام به گام نگارش ۳ - درس سوم

نگارش ادبی (۲): قطعهٔ ادبی

فهرست

۱۶ صفحه ۴۷ · پرسش — بخش‌های اصلی متن «چراغ سبز» ۱۸

۱۷ صفحه ۴۷ · پرسش — عناصر ادبی متن «چراغ سبز» ۱۸

۱۸ صفحه ۴۸ · فعالیت — آرایه‌های جملهٔ «چراغ درختان...» ۱۹

۱۹ صفحه ۵۰ · فعالیت (گروهی) — نگاه تازه و آرایه‌ها در «زمستان... بهار!» ۱۹

۲۰ صفحه ۵۳ · تمرین ۱ — آغاز، میانه و پایان‌بندی متن «نماز» ۱۹

۲۱ صفحه ۵۳ · تمرین ۱ — دو جملهٔ زیبا از متن «نماز» ۲۰

۲۲ صفحه ۵۳ · تمرین ۱ — آرایهٔ تضاد در متن «نماز» ۲۰

۲۳ صفحه ۵۴ · تمرین ۲ — نوشتن قطعهٔ ادبی ۲۰

۲۴ صفحه ۵۶ · تمرین ۳ — تحلیل نوشتهٔ دوستان با جدول ارزشیابی ۲۱

۲۵ صفحه ۵۷ · حکایت‌نگاری — بازنویسی حکایت اعرابی و مروارید ۲۲

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۱۶ صفحه ۴۷ پرسش

با توجه به متن «چراغ سبز» به پرسش‌های زیر پاسخ دهید.

الف) همان‌گونه که در پایهٔ نهم خواندید بخش‌های اصلی متن شامل موضوع، مقدمه (زمینه‌چینی)، تنه (بدنه) و نتیجه (پایان‌بندی) است. این بخش‌ها را در متن مشخص کنید.

- **موضوع:** قانون‌ها و چراغ‌های راهنمای زندگی؛ نویسنده با تکیه بر پدیدهٔ «چراغ راهنمایی» به «مسیر زندگی» انسان می‌پردازد.
- **مقدمه (زمینه‌چینی):** از «چراغ راهنما قرمز می‌شود، ترمز می‌کنیم...» تا «آیا تنها ماشین‌ها و قطارها و کشتی‌ها و هواپیماها چراغ راهنما دارند؟»؛ در این بخش گذر پرنده‌ها از چراغ قرمز و پرسش دربارهٔ قانون‌های راهنمایی مطرح می‌شود.
- **تنه (بدنه):** از «چرا باد که می‌آید...» تا «بجز چراغی که در دل‌های ما روشن است» و پرسش «آیا باید بایستیم و از رفتن بمانیم، یا خطر کنیم و پیش برویم...»؛ در این بخش از قانون و چراغ راهنمای باد و سیل، پرندگان، پروانه‌ها و درختان سخن می‌رود و سپس تفاوت راه‌های دشوار زندگی با خیابان‌های چراغ‌دار بیان می‌شود.
- **نتیجه (پایان‌بندی):** «در همین فکرها هستم که ناگهان چراغ راهنما پیش روی ما سبز می‌شود؛ به راه می‌افتیم.»؛ پایان متن تفکربرانگیز است و گشایش راه را نشان می‌دهد.

۱۷ صفحه ۴۷ پرسش

ب) وجود چه عناصری در این متن سبب شده است آن را قطعهٔ ادبی بنامیم؟ آن‌ها را در متن مشخص کنید.

در این متن عناصر زیر دیده می‌شود که آن را به قطعهٔ ادبی تبدیل کرده است:

- **نگاه تازه و بدیع:** پدیدهٔ چراغ راهنما تکیه‌گاهی برای سخن گفتن از مسیر و قانون زندگی شده است.
- **خیال و آرایه‌های ادبی:** تشخیص و استعاره در «چراغ درختان که زرد و قرمز می‌شود، پاییز از چهارراه فصل‌ها می‌گذرد»، «چراغ آسمان» و «چراغ چمن»؛ تشبیه زندگی به جاده‌ای سنگلاخ و پرپیچ‌وخم؛ تضاد در «بایستیم / پیش برویم» و «قرمز / سبز»؛ کنایه در «با چنگ و دندان بالا رفتن».
- **احساس و عاطفه:** دغدغه، نگرانی و امید در برابر دشواری‌های زندگی.
- **پرسش‌های بلاغی و آهنگ جمله‌ها:** تکرار «زیرا ... زیرا ...» و پرسش‌های پیاپی که متن را خوش‌آهنگ و تأثیرگذار کرده است.
- **آغاز زیبا، پایان تفکربرانگیز و کوتاهی متن.**

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

۱۸ صفحه ۴۸ فعالیت

می‌توانید بگویید در جملهٔ «چراغ درختان که زرد و قرمز می‌شود، پاییز از چهارراه فصل‌ها می‌گذرد.» چه آرایه‌هایی دیده می‌شود؟

- **استعاره:** «چراغ درختان» استعاره از برگ‌های زرد و قرمز پاییزی است؛ همچنین «چهارراه فصل‌ها» استعاره‌ای است که فصل‌ها را به چهارراه مانند می‌کند.
- **تشخیص (جان‌بخشی):** پاییز مانند انسانی است که از چهارراه می‌گذرد.
- **تشبیه:** تغییر رنگ برگ‌ها به چراغ راهنما مانند شده است.
- **مراعات نظیر:** چراغ، زرد، قرمز، چهارراه و گذشتن با فضای راهنمایی و رانندگی تناسب دارند.
- **تضاد:** در مجموع متن، «قرمز» و «سبز» و «ایستادن» و «رفتن» با هم تضاد دارند.

۱۹ صفحه ۵۰ فعالیت (گروهی)

پس از مطالعهٔ متن بالا، پرسش‌های زیر را در گروه پاسخ دهید.

۱. در این متن، چه نگاه تازه‌ای به موضوع زمستان دیده می‌شود؟

۲. آیا در این متن از واژه‌ها و آرایه‌های ادبی مناسب استفاده شده است؟

1. نویسنده زمستان را تنها فصل سرما و مرگ نمی‌بیند؛ آن را «بهار کلاغ‌ها» می‌نامد و از آن برای سخن گفتن از زمستان درون انسان بهره می‌گیرد: یأس و ناامیدی در دل، همان زمستان است و با گرمای امید و گل‌دادن دل، بلبل (نشانهٔ شادی و بهار) می‌آید. پس زمستان مرحله‌ای برای گذر به بهار است و «تا از زمستان نگذری، بهار به تو سلام نخواهد داد».
2. بله. آرایه‌های مناسب و به‌اندازه به کار رفته است: تضاد (برف و کلاغ، بلبل و کلاغ، زمستان و بهار، درون و بیرون)، تشخیص و استعاره (حکومت کردن کلاغ، دعوت خورشید به ضیافت‌کدهٔ قلب، بلبلان بر شاخهٔ قلب نشستن، طلوع بلبل از مشرق گل)، تشبیه و مراعات نظیر (گل، بلبل، باران، خورشید، بهار) و آوردن بیتی از مولوی. آرایه‌ها نه کم‌اند و نه زیاد، و از طبیعی بودن متن نکاسته‌اند.

۲۰ صفحه ۵۳ تمرین ۱

پس از مطالعهٔ متن «نماز» به پرسش‌ها پاسخ دهید.

۱. آغاز، میانه و پایان‌بندی متن را بررسی کنید.

- **آغاز:** با تصویر طوفان روح و گردباد اضطراب و پرسش‌های «پناهگاه کجاست؟» آغاز می‌شود و خواننده را با احساس بی‌پناهی همراه می‌کند و بی‌درنگ پاسخ می‌دهد: «تکیه‌گاه نماز».

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

- **میانه:** به تأثیر نماز در آرامش جان می‌پردازد: گشوده شدن بهشت با گستردن سجاده، بزرگ دیدن خدا و کوچک شدن مشکلات هنگام تکبیر، تشبیه انسان به قطره‌ای که با دریا پیوند می‌خورد (با بیتی از مولوی) و تناقض زیبای «بزرگ دیدن او و کوچک انگاشتن خود».
- **پایان‌بندی:** نماز را «پیوستن و گسستن» می‌داند و با بازی با واژهٔ «سلام» و «سلامت» پایان می‌دهد؛ هر که تا سلام نماز با خدا باشد به ساحل سلامت اندیشه و روح می‌رسد. پایانی اثرگذار و آشنایی‌زدا است.

۲۱ صفحه ۵۳ **تمرین ۱**

۲. دو جمله از متن انتخاب کنید که به‌نظر شما زیباتر و تأثیرگذارترند.

- «وقتی به بزرگ‌ترین، پیوند می‌خوریم دیگر کوچک نیستیم.»
- «نماز پیوستن و گسستن است؛ گسستن از اغیار و پیوستن به یار، بریدن از ناراستی و پیوستن به درستی.»

این جمله‌ها کوتاه، آهنگین و دارای تضاد و تناسب‌اند و مفهومی ژرف را در قالبی فشرده و دلنشین بیان می‌کنند. (انتخاب جمله‌های دیگر نیز پذیرفته است.)

۲۲ صفحه ۵۳ **تمرین ۱**

۳. به آرایهٔ تضاد توجه کنید و تأثیر آن را در ایجاد فضای ادبی متن بیان کنید.

در متن «نماز» تضادهای فراوانی دیده می‌شود، مانند: بزرگ دیدن و کوچک انگاشتن، سر نهادگی و سرفرازی، عظمت و خشوع و خضوع، پیوستن و گسستن، اغیار و یار، ناراستی و درستی، بزرگ‌ترین و حقیر، خاک و عالم پاک، خم شدن و بزرگ شدن.

تأثیر: تضاد باعث می‌شود مفهوم‌ها در کنار هم برجسته‌تر شوند و تناقض ظاهری «بزرگ شدن در عین کوچکی» به حقیقتی شکوهمند بدل شود. این آرایه به متن آهنگ و موسیقی معنوی می‌بخشد، خواننده را به اندیشیدن وامی‌دارد و حال‌وهوای ادبی و تأثیرگذار متن را می‌سازد.

۲۳ صفحه ۵۴ **تمرین ۲**

همان‌گونه که گفته شد دامنهٔ موضوعات قطعهٔ ادبی همهٔ قلمروهای زندگی از سوگ و سور، محبت و نفرت، کامیابی و ناکامی و پدیده‌های عینی و خیالی است. قطعه‌ای ادبی دربارهٔ یکی از موضوعات مورد علاقه‌تان بنویسید.

باران، زبان آسمان

باران که می‌بارد، آسمان حرف می‌زند؛ حرف‌هایی که سال‌ها در دلش مانده بود. قطره‌ها نامه‌هایی‌اند که ابرها به زمین می‌نویسند و پنجره، خواننده‌ی خوش‌ذوق آن‌هاست.

همه می‌گویند باران آب است؛ اما مگر آب هم می‌تواند خاک را این‌گونه به وجد آورد؟ خاک عطر می‌دهد، درخت دست‌هایش را برای شنیدن بالا می‌گیرد و کوچه با هر قطره، شعری تازه می‌شود. باران اگر فقط آب بود، پس چرا دلِ ما با آن می‌گشاید و غبار خاطره‌ها را می‌شوید؟

شاید باران یادآوری باشد که هر ابرِ سنگین، سرانجام بار خود را بر زمین می‌نهد و سبک می‌شود؛ و ما نیز اگر اندوه خود را ببباریم، سبک‌تر خواهیم شد.

پس هرگاه آسمان گریست، گله نکنیم؛ زیر چتر نرویم، یا دست‌کم چند لحظه چتر را ببندیم؛ شاید این‌بار، آسمان حرف تازه‌ای برای ما داشته باشد.

۲۴ صفحه ۵۶ تمرین ۳

نوشتهٔ دوستانتان را بر اساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

جدول ارزشیابی: ۱) نگاه نو و بدیع به موضوع (۵)؛ ۲) استفادهٔ بجا و به‌اندازه از آرایه‌ها (۳)؛ ۳) پرداخت زیبا و هنرمندانه: آغاز، میانه و پایان مناسب (۴)؛ ۴) پیوستگی، نظم و انسجام متن (۴)؛ ۵) کاربرد بجا و مناسب واژه‌ها (۲)؛ ۶) رعایت نکات نگارشی و املایی (۲)؛ جمع ۲۰.

نمونهٔ تحلیل برای قطعهٔ «باران، زبان آسمان» (تمرین ۲)؛ برای نوشتهٔ هر دوست به همین شیوه عمل کنید:

ردیف	معیار	بارم	نمره	توضیح
۱	نگاه نو و بدیع	۵	۴	باران به زبان آسمان و نامهٔ ابرها مانند شده است؛ اما بیان بارش در متون زیادی تکرار شده است.
۲	آرایه‌ها	۳	۳	تشخیص، تشبیه و استعاره به‌اندازه به کار رفته است.
۳	پرداخت زیبا	۴	۳٫۵	آغاز دلنشین، میانهٔ پرسش‌محور و پایان تفکربرانگیز دارد.
۴	پیوستگی و انسجام	۴	۴	جمله‌ها به هم پیوسته‌اند و محور اصلی حفظ شده است.
۵	واژه‌ها	۲	۲	واژه‌ها مناسب و ساده‌اند.
۶	نگارش و املا	۲	۲	غلط املایی و نگارشی دیده نشد.
	جمع	۲۰	۱۸٫۵	

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

به همین ترتیب، برای نوشتهٔ هر یک از دوستانتان نمره‌ها را بنویسید و نقاط قوت و پیشنهاد اصلاح را بیان کنید.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.

irantooshe.ir

۲۵ صفحه ۵۷ حکایت‌نگاری

حکایت زیر را بخوانید و آن را به زبان ساده بازنویسی کنید.

اعرابی‌ای را دیدم در حلقهٔ جوهریان بصره که حکایت می‌کرد که وقتی در بیابان راه گم کرده بودم و از زاد معنی با من چیزی نبود و دل بر هلاک نهاده که ناگاه کیسه‌ای یافتم پر مروارید. هرگز آن ذوق و شادی فراموش نکنم که پنداشتم گندم بریان است و باز آن تلخی و نومیدی که بدانستم که مروارید است.

در بیابان خشک و ریگ روان / تشنه را در دهان چه در چه صدف// مرد بی‌توشه کاوفتاد ز پای / فرق نکند ز بر کمربند زر چه خز

گلستان، سعدی

در شهر بصره مردی بیابان‌نشین را دیدم که میان گروهی از جواهرفروشان نشسته بود و ماجرایی را تعریف می‌کرد. او می‌گفت: «روزی در بیابان راه را گم کردم و هیچ توشه و غذایی همراهم نبود. از زنده ماندن ناامید شده بودم که ناگهان کیسه‌ای پیدا کردم که پر از مروارید بود. هرگز آن خوشحالی را فراموش نمی‌کنم؛ زیرا گمان کردم کیسه پر از گندم بریان است. اما وقتی فهمیدم مروارید است، چنان تلخی و ناامیدی‌ای بر من چیره شد که هرگز از یادم نمی‌رود.»

پیام: در بیابان خشک و شنزار، برای انسان تشنه فرقی ندارد که در دهانش دُر باشد یا صدف؛ و برای مرد بی‌توشه‌ای که از پا درآمده، تفاوتی ندارد که بر کمرش کمربند زرین بسته باشند یا پارچهٔ ابریشمی. یعنی در سختی و نیاز، ثروت به کار نمی‌آید و ارزش واقعی هر چیز به نیاز انسان بستگی دارد.

گام به گام نگارش ۳ - درس چهارم

نامه‌نگاری

فهرست

۲۶	صفحه ۶۱ · فعالیت — نامه‌نگاری در آینده	۲۴
۲۷	صفحه ۶۶ · فعالیت — درخواست رسمی برای ارسال مجلهٔ رشد	۲۴
۲۸	صفحه ۶۷ · فعالیت — دعوت‌نامهٔ جشن تولد	۲۵
۲۹	صفحه ۷۰ · فعالیت — نامه‌ای به یکی از اعضای خانواده	۲۵
۳۰	صفحه ۷۱ · فعالیت — خواندن نامهٔ سرگشاده به جوانان اروپا	۲۶
۳۱	صفحه ۷۲ · تمرین ۱ (کارگاه نوشتن) — بررسی ساختار نامهٔ اداری	۲۶
۳۲	صفحه ۷۳ · تمرین ۲ (کارگاه نوشتن) — نامه به معلم نگارش یا وزیر علوم	۲۷
۳۳	صفحه ۷۵ · تمرین ۳ (کارگاه نوشتن) — ارزیابی نوشتهٔ دوستان	۲۸
۳۴	صفحه ۷۶ · شعرگردانی — دریافت از غزل حافظ	۲۹

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۲۶ صفحه ۶۱ فعالیت

با توجه به پیشرفت‌ها و دگرگونی‌های ناگزیر فکری و فناوری دنیای آینده، آیا می‌توانید تصویری از چگونگی نامه و نامه‌نگاری در چند سال بعد مجسم کنید و آن را روی کاغذ بیاورید؟

به نظر می‌رسد در چند دههٔ آینده نامه‌نگاری کاملاً به شکل دیجیتال و هوشمند درآید. نامه دیگر کاغذی نخواهد بود؛ نویسنده سخن خود را به‌صورت گفتار یا نوشتار به یک دستیار هوشمند می‌سپارد و دستگاه، متن را با توجه به نوع نامه (اداری، رسمی یا دوستانه) به‌طور خودکار قالب‌بندی، تصحیح و در لحظه ارسال می‌کند.

- **ابزار:** گوشی و ساعت هوشمند، عینک‌های واقعیت افزوده و نمایشگرهای شفاف جایگزین کاغذ و قلم می‌شوند و نامه را می‌توان به‌صورت صدا، تصویر و ویدیو فرستاد.
- **امضا و اعتبار:** امضای الکترونیکی، اثر انگشت و تأیید هویت دیجیتال جای امضا و مهر را می‌گیرد و نامه‌های اداری بدون نیاز به دبیرخانهٔ کاغذی شماره و بایگانی می‌شوند.
- **سرعت:** نامه در چند ثانیه به مقصد می‌رسد و پاسخ آن نیز به‌سرعت دریافت می‌شود؛ ترجمهٔ هم‌زمان زبان‌ها نیز مرز میان نویسنده و گیرنده را برمی‌دارد.
- **نگرانی‌ها:** با آسان‌شدن ارسال، ممکن است نامه‌های صمیمانه و دست‌نویس کمیاب و ارزشمندتر شوند و حفظ حریم خصوصی و امنیت پیام‌ها به مسئله‌ای مهم تبدیل شود.

با این همه، «پیام» هرگز از نامه جدا نمی‌شود؛ هرچه ابزار تغییر کند، انسان همچنان می‌خواهد احساس و اندیشهٔ خود را به دیگری منتقل کند.

۲۷ صفحه ۶۶ فعالیت

با توجه به آنچه خواندید، در گروه‌های کلاسی، درخواستی رسمی برای ارسال مجلّات رشد به مدرسه بنویسید. سپس هر گروه، شکل و محتوای درخواست گروه یا گروه‌های دیگر را نقد و بررسی کند.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

نمونهٔ نامهٔ اداری:

به نام خدا جمهوری اسلامی ایران وزارت آموزش و پرورش دبیرستان دورهٔ دوم ... شهر ... شماره: ۱۲۳/د
تاریخ: ۱۴۰۴/۰۷/۱۰ پیوست: ندارد

مدیر محترم انتشارات و مجلات رشد موضوع: درخواست ارسال مجلات رشد به مدرسه

سلام علیکم احتراماً، نظر به اینکه مجلات رشد (رشد نوجوان، رشد جوان، رشد آموزش ادب فارسی و سایر مجلات تخصصی) نقش مؤثری در افزایش اطلاعات علمی، فرهنگی و ادبی دانش‌آموزان دارد و کتابخانهٔ این دبیرستان از این نشریات بهره‌مند نیست، خواهشمند است دستور فرمایید اشتراک مجلات رشد دورهٔ دوم متوسطه برای مدرسهٔ ما در نظر گرفته و شمارهٔ جدید آنها به نشانی مدرسه ارسال شود. هزینهٔ اشتراک از طریق حساب مدرسه پرداخت خواهد شد. با سپاس و احترام

نام و نام‌خانوادگی مدیر دبیرستان امضا

رونوشت: معاونت پرورشی و کتابخانهٔ مدرسه

نقد و بررسی: هنگام ارزیابی نامهٔ گروه‌های دیگر به این نکات توجه می‌کنیم:

- آیا سربرگ، شماره، تاریخ، پیوست، عنوان گیرنده و موضوع در نامه آمده است؟
- آیا عبارت‌های احترام‌آمیز آغاز و پایان («سلام علیکم»، «احتراماً»، «با سپاس و احترام») رعایت شده است؟
- آیا متن کوتاه، صریح، روشن و بدون حاشیه است و درخواست و دلیل آن به‌خوبی بیان شده است؟
- آیا نام، سمت و امضای نویسنده و رونوشت‌ها در جای درست قرار گرفته و نکات نگارشی و املایی رعایت شده است؟

۲۸ صفحه ۶۷ فعالیت

دعوت‌نامه‌ای به دوستان هم‌کلاسی برای جشن تولدتان بنویسید.

هم‌کلاسی‌های عزیزم سلام به بهانهٔ یک سال بزرگ‌تر شدن، دلم می‌خواهد شادی این روز را با شما قسمت کنم. خوشحال می‌شوم روز پنجشنبه، ۱۲ مهر، ساعت ۱۷ در جشن تولد من در منزلمان به نشانی ... حضور داشته باشید و با آمدنتان به این جشن ساده، رنگ و روشنایی ببخشید. منتظر دیدارتان هستم. دوست شما، ...

این دعوت‌نامه کوتاه، صمیمی و شامل زمان، مکان و دلیل دعوت است.

۲۹ صفحه ۷۰ فعالیت

نامه‌ای خطاب به یکی از افراد خانواده بنویسید.

مادر مهربان و عزیزم سلام مدت‌هاست می‌خواهم از دل‌نوشته‌هایم برایت بنویسم، چون گاهی در گفتار شرمم می‌شود آن‌چه را در دلم هست بگویم. می‌دانم هر روز صبح پیش از همه از خواب برمی‌خیزی تا سفرهٔ صبحانه را برای ما بگسترانی و شب‌ها آخرین کسی هستی که به رختخواب می‌روی. بارها دیده‌ام که خستگی روزهایت را پشت لبخندت پنهان می‌کنی تا ما نگران نشویم. می‌خواهم بدانی که این زحمت‌ها دیده می‌شود و در قلب من جا دارد. قول می‌دهم با درس‌خواندن و کمک در کارهای خانه، بار کوچکی از دوشت بردارم و روزی جبران زحمت‌هایت را بکنم. دعا می‌کنم همیشه سلامت و شاد باشی. قربانت دخترت/پسرت، ...

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

۳۰ صفحه ۷۱ فعالیت

نامهٔ سرگشادهٔ مقام معظم رهبری به جوانان اروپا را که در پیوست آمده است بخوانید و بنویسید چه اطلاعاتی از آن به‌دست آورده‌اید.

اطلاعاتی که از این نامه به‌دست می‌آید:

1. نامه در پی رخدادهای تروریستی اخیر در فرانسه و اروپا نوشته شده و مخاطب آن جوانان کشورهای غربی‌اند، نه سیاستمداران؛ زیرا نویسنده آینده را در دست آنان می‌داند.
2. نویسنده تروریسم و خشونت را محکوم می‌کند و می‌گوید قربانی‌شدن هر انسانی دردناک است؛ اما یادآور می‌شود که مردم بسیاری در کشورهای مسلمان نیز سال‌هاست قربانی خشونت و تروریسم‌اند و غرب به این رنج توجه نشان نداده است.
3. از جوانان می‌خواهد دربارهٔ ریشهٔ ناامنی‌ها بیندیشند و بپرسند چرا چنین رخدادهایی پدید می‌آید و سیاست‌های استعماری و دوگانه چه نقشی در آن دارد.
4. تصویر نادرست و هراس‌آفرینی از اسلام (اسلام‌هراسی) را که رسانه‌ها و سیاست‌مداران ترویج می‌کنند نقد می‌کند و می‌گوید اسلام دین مهربانی و اخلاق است.
5. از جوانان می‌خواهد به‌جای پذیرفتن پیش‌داوری‌ها، اسلام را مستقیم و از منبع اصلی آن، یعنی قرآن و زندگی پیامبر (ص)، بشناسند و خود دربارهٔ آن داوری کنند.
6. نامه نمونه‌ای از «نامهٔ سرگشاده» است: مخاطب آن عام (گروهی از مردم) است و برای همگان منتشر می‌شود و لحنی رسمی، استدلالی و در عین حال صمیمانه دارد.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

۳۱ صفحه ۷۲ تمرین ۱ (کارگاه نوشتن)

ساختار نامهٔ اداری زیر را در گروه بررسی کنید.

به نام خدا مدیر محترم کتابخانهٔ عمومی شهر... سلام علیکم با احترام، اینجانب ...، متقاضی عضویت در کتابخانه و استفاده از تالار مطالعهٔ آن هستم؛ خواهشمند است دستور فرمایید نسبت به عضویت اینجانب اقدام شود. مدارک زیر به‌پیوست تقدیم می‌شود: ۱. دو قطعه عکس ۲. گواهی اشتغال به تحصیل ۳. رونوشت شناسنامه و کارت ملی ۴. برگهٔ واریزی مبلغ عضویت با سپاس نام و نام‌خانوادگی امضا

اجزای نامه

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

جزء	در این نامه
به نام خدا	«به نام خدا» در آغاز نامه
تاریخ	ندارد (در نمونه ذکر نشده و باید در کنار سربرگ نوشته شود)
عنوان (گیرنده)	«مدیر محترم کتابخانهٔ عمومی شهر ...»
موضوع	ندارد؛ موضوع (درخواست عضویت) از متن دانسته می‌شود
واژه‌های احترام‌آمیز در شروع	«سلام علیکم»، «با احترام»
متن	«اینجانب ... متقاضی عضویت در کتابخانه ... هستم؛ خواهشمند است دستور فرمایید ... اقدام شود.»
پیوست‌ها (پانوشت)	فهرست چهار مدرک ضمیمه (عکس، گواهی اشتغال به تحصیل، رونوشت شناسنامه و کارت ملی، فیش واریزی)
واژهٔ احترام‌آمیز در پایان	«با سپاس»
نام و نام‌خانوادگی و امضا	در پایان نامه آمده است (سمت ندارد، چون نویسنده فرد عادی است)

نتیجه: نامه کوتاه، صریح و بدون حاشیه است؛ لحن آن رسمی و محترمانه است؛ درخواست را در یک جمله بیان کرده و مدارک لازم را در پیوست آورده است. از واژه‌های رایج نامه‌های اداری («خواهشمند است»، «نسبت به ... اقدام شود»، «با احترام») بهره برده است.

۳۲ صفحه ۷۳ **تمرین ۲ (کارگاه نوشتن)**

از بین دو مورد زیر یکی را به دلخواه برگزینید و نامه‌ای بنویسید.

نامه‌ای به معلم درس نگارش خود بنویسید و دیدگاه‌هایتان را در مورد این درس و روش تدریس با ایشان در میان بگذارید.

نامه‌ای به وزیر علوم بنویسید و نظرتان را دربارهٔ آزمون کنکور مطرح کنید.

نامه به معلم نگارش (نامهٔ رسمی - دوستانه):

به نام خدا معلم گرامی و ارجمندم، سرکار خانم/جناب آقای ... سلام و احترام امیدوارم سلامت و سربلند باشید. مایلم دیدگاه خود را دربارهٔ درس نگارش و شیوهٔ تدریس شما بنویسم. پیش از این تصور می‌کردم نوشتن استعدادی ویژه می‌خواهد، اما کارگاه‌های نوشتن و مثال‌های روشن شما نشان داد که با تمرین و آشنایی با اصول، هر کس می‌تواند بنویسد. بازخوردهایی که روی نوشته‌هایمان می‌دهید و بحث گروهی دربارهٔ نوشته‌های هم‌کلاسی‌ها بسیار آموزنده است. پیشنهاد می‌کنم گاهی موضوع‌های نوشتن را خود دانش‌آموزان انتخاب کنند، زمان بیشتری برای خواندن نوشته‌ها در کلاس اختصاص یابد و نمونه‌هایی از نوشته‌های نویسندگان معاصر نیز تحلیل شود. از زحمات و صبوری شما سپاسگزارم و برایتان آرزوی موفقیت دارم. شاگرد شما، ... امضا

نامه به وزیر علوم (نامهٔ اداری):

به نام خدا جناب آقای دکتر ...، وزیر محترم علوم، تحقیقات و فناوری موضوع: نظر دربارهٔ آزمون سراسری (کنکور) سلام علیکم احتراماً، اینجانب ...، دانش‌آموز پایهٔ دوازدهم، به‌عنوان یکی از داوطلبان آزمون سراسری، نظر خود را به استحضار می‌رسانم. کنکور بیش از آنکه توانایی تحلیل و خلاقیت را بسنجد، حافظه و تسلط بر تست‌زنی را می‌سنجد و فشار روانی بسیاری بر دانش‌آموزان و خانواده‌ها وارد می‌کند. موجب می‌شود دانش‌آموزان در سال‌های آخر مدرسه تنها به درس‌های کنکوری بپردازند و از مهارت‌های زندگی و فعالیت‌های فرهنگی دور بمانند. خواهشمند است دستور فرمایید ضمن بررسی روش‌های نوین، در سنجش داوطلبان به سوابق تحصیلی و مهارت‌های عملی نیز توجه بیشتری شود و محتوای آزمون به تفکر و تحلیل نزدیک‌تر گردد. با سپاس و احترام نام و نام‌خانوادگی امضا رونوشت: سازمان سنجش آموزش کشور

۳۳ صفحه ۷۵ تمرین ۳ (کارگاه نوشتن)

نوشتهٔ دوستانتان را براساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

جدول ارزشیابی

ردیف	معیارهای ارزیابی	نمره
۱	رعایت ساختار نامه	۶
۲	نظم و انسجام مطالب	۶
۳	زبان نوشته متناسب با نوع نامه؛ اعم از رسمی، خصوصی، اداری	۶
۴	رعایت نکات نگارشی و املایی	۲
	جمع	۲۰

برای تحلیل نامهٔ دوستمان (نمونه: نامهٔ اداری به وزیر علوم) هر معیار را جداگانه می‌سنجیم:

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

نمونهٔ ارزیابی

معیار	توضیح	نمره
رعایت ساختار نامه	به نام خدا، عنوان گیرنده، موضوع، متن، امضا و رونوشت آمده؛ تاریخ و شماره فراموش شده است.	۵ از ۶
نظم و انسجام مطالب	درخواست و دلیل‌ها به ترتیب و پیوسته آمده و حاشیه‌روی ندارد.	۵ از ۶
زبان متناسب با نوع نامه	لحن رسمی و محترمانه است و از واژه‌های رایج اداری مثل «خواهشمند است» استفاده شده؛ دو جمله کمی عامیانه است.	۵ از ۶
نکات نگارشی و املایی	غلط املایی ندارد؛ نشانه‌گذاری یک جمله نیاز به اصلاح دارد.	۲ از ۲
جمع		۱۷ از ۲۰

هر گروه با همین شیوه نوشتهٔ دوستان خود را نمره می‌دهد و پیشنهاد اصلاح ارائه می‌کند.

۳۴ صفحه ۷۶ **شعرگردانی**

شعر زیر را بخوانید و دریافت خود را از آن بنویسید.

ای صبا، نکهتی از خاک ره یار بیار / ببر اندوه دل و مژدهٔ دلدار بیار نکتهٔ روح‌فزا از دهن یار بگو / نامه‌ای خوش‌خبر از عالم اسرار بیار تا معطر کنم از لطف نسیم تو مشام / شمّه‌ای از نفحات نفس یار بیار (حافظ)

ای باد صبا، از خاک راهی که یار از آن گذشته است بویی خوش برای من بیاور؛ اندوه دلم را با خود ببر و خبر خوش رسیدن دلدار را برایم بیاور. از دهان یار، سخنی جان‌بخش و شادی‌آفرین بگو و نامه‌ای مژده‌دهنده از جهان رازها و حقیقت برایم بیاور تا از لطف نسیم تو مشامم را خوش‌بو کنم؛ پس اندکی از بوی خوش نفس یار را به من برسان.

دریافت: شاعر باد صبا را پیک عاشق و معشوق قرار داده است. او در دوری از یار، به هر نشانه‌ای از او دل خوش می‌کند، حتی خاک راه و بوی نفس او. مژده و نامه‌ای که از «عالم اسرار» می‌خواهد، هم می‌تواند خبر وصل معشوق باشد و هم پیام معنوی و دریافت حقیقت از جهان غیب. در این غزل عشق، امید و انتظار با زبانی لطیف و آراسته به آرایه‌های تشخیص (خطاب‌کردن صبا)، جناس و تلمیح بیان شده است.

گام به گام نگارش ۳ - درس پنجم

نگارش علمی: مقاله‌نویسی (۱)

فهرست

۳۵ صفحه ۸۴ · فعالیت ۱ — پیشنهاد عنوان برای مقالهٔ تحقیقی ۳۱

۳۶ صفحه ۸۶ · فعالیت ۲ — تحلیل مقدمه: زمینهٔ مسئله و بیان مسئله ۳۱

۳۷ صفحه ۸۷ · فعالیت ۳ — تحلیل انسجام و پیوستگی بندها در «جنبه‌های ادبی در تاریخ بیهقی» ۳۲

۳۸ صفحه ۸۸ · فعالیت ۴ — بررسی بخش بحث و نتیجه‌گیری مقالهٔ «یادگیری معنادار» ۳۲

۳۹ صفحه ۸۹ · کارگاه نوشتن، تمرین ۱ — نقاط قوت و ضعف مقالهٔ تحقیقی ۳۳

۴۰ صفحه ۹۰ · کارگاه نوشتن، تمرین ۲ — نوشتن مقالهٔ تحقیقی ۳۴

۴۱ صفحه ۹۲ · کارگاه نوشتن، تمرین ۳ — ارزیابی مقاله با جدول ارزشیابی ۳۵

۴۲ صفحه ۹۳ · مثل‌نویسی — گسترش مثل «آفتاب پشت ابر نمی‌ماند» ۳۶

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۳۵ صفحه ۸۴ فعالیت ۱

دو عنوان برای مقالهٔ تحقیقی پیشنهاد دهید که هم محدود باشد، هم شفاف.

عنوان مقالهٔ تحقیقی باید از «موضوع» محدودتر باشد و ابهام نداشته باشد. دو عنوان پیشنهادی:

1. **بررسی تأثیر مطالعهٔ روزانه بر غنای واژگان دانش‌آموزان دورهٔ دوم متوسطه**
2. **مقایسهٔ کاربرد تشبیه در غزل‌های سعدی و حافظ**

توضیح: موضوع عنوان نخست «مطالعه» (موضوعی کلی) است که به «تأثیر مطالعه بر واژگان» و سپس به «دانش‌آموزان دورهٔ دوم متوسطه» محدود شده است. موضوع عنوان دوم «تشبیه در ادب فارسی» است که به دو شاعر مشخص و قالب غزل محدود گردیده است. هر دو عنوان روشن‌اند و خواننده از آن‌ها به‌درستی درمی‌یابد که مقاله دربارهٔ چیست.

۳۶ صفحه ۸۶ فعالیت ۲

مقدمهٔ زیر را بخوانید و دو بخش زمینهٔ مسئله و بیان مسئله را در آن تحلیل کنید.

از نظر انجمن ملی خواندن (۲۰۰۰) درک مطلب اهمیت زیادی در رشد مهارت‌های کودکان و به‌ویژه در توانایی تحصیلی آن‌ها دارد. اهمیت درک متن در توانایی تحصیلی دانش‌آموزان موجب گردیده است مطالعات بین‌المللی در زمینهٔ پیشرفت سواد خواندن به ارزیابی توانایی خواندن کودکان بپردازد. مطالعهٔ بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن (پرلز) یکی از مجموعه مطالعات گسترده‌ای است که انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (IEA) انجام می‌دهد. مطالعهٔ بین‌المللی پیشرفت سواد خواندن (پرلز) به ارزیابی توانایی خواندن کودکان در پایهٔ چهارم ابتدایی می‌پردازد و به فاصلهٔ هر پنج سال برگزار می‌گردد. نتایج آزمون پرلز ۲۰۰۱، ۲۰۰۶ و ۲۰۱۱ نشان می‌دهد که میانگین کل نمرات جهانی در آزمون پرلز ۵۰۰ است و میانگین کل نمرات دانش‌آموزان ایرانی به‌طور معناداری کمتر از میانگین جهانی است (کریمی، ۱۳۸۸). این مطالعه با استفاده از مداخلهٔ آموزشی سعی در بهبود وضعیت درک متن دانش‌آموزان ۹ تا ۱۰ ساله دارد.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

زمینهٔ مسئله: از آغاز مقدمه تا جملهٔ «... به‌طور معناداری کمتر از میانگین جهانی است (کریمی، ۱۳۸۸)» زمینهٔ مسئله است. نویسنده از موضوعی کلی آغاز می‌کند (اهمیت درک مطلب در رشد مهارت‌ها و توانایی تحصیلی کودکان)، سپس آن را محدودتر می‌کند (مطالعات بین‌المللی سواد خواندن، آزمون پرلز و ویژگی‌های آن) و در پایان به وضعیت ایران می‌رسد (ضعیف‌تر بودن نمرات دانش‌آموزان ایرانی نسبت به میانگین جهانی). اهمیت موضوع با ارجاع به منابع (انجمن ملی خواندن، ۲۰۰۰؛ کریمی، ۱۳۸۸) و با ذکر آمار و نتایج آزمون‌ها برای خواننده آشکار شده است.

بیان مسئله: جملهٔ پایانی، یعنی «این مطالعه با استفاده از مداخلهٔ آموزشی سعی در بهبود وضعیت درک متن دانش‌آموزان ۹ تا ۱۰ ساله دارد»، بیان مسئله است. مسئلهٔ تحقیق در یک جمله و به‌روشنی آمده و موضوع اصلی مقاله (بهبود درک متن با مداخلهٔ آموزشی) و گروه مورد مطالعه (دانش‌آموزان ۹ تا ۱۰ ساله) را مشخص کرده است.

۳۷ صفحه ۸۷ **فعالیت ۳**

بدنهٔ اصلی مقالهٔ «جنبه‌های ادبی در تاریخ بیهقی» را بخوانید. این مقاله حاصل پژوهش کتابخانه‌ای است. در این بخش نویسنده موضوع مورد نظر خود را توضیح می‌دهد. انسجام و پیوستگی بندها را تحلیل کنید.

انسجام در هر بند: هر بند دربارهٔ یک نکتهٔ اصلی است و جمله‌های آن همه در خدمت همان نکته‌اند:

- **بند اول:** دربارهٔ ادبیت و «واژه‌گزینی» در تاریخ بیهقی است. جمله‌ها به‌ترتیب ادبیت کتاب، سخن شفیعی کدکنی دربارهٔ نظم و انتظام کلمات، گفتاری و ساده بودن زبان و کوتاهی جمله‌ها را بیان می‌کنند و همه به همین محور بازمی‌گردند.
- **بند دوم:** دربارهٔ شیوهٔ گسترش واژگان و آراستگی نثر است: ترکیب‌سازی، واژه‌سازی، پیشوند و پسوند، پرهیز از مترادف و کلمات زائد، و در پایان نمونه‌ای (جملهٔ «و دیگر روز خصمان قوی‌تر...») که ادعا را با شاهد همراه می‌کند.
- **بند سوم:** دربارهٔ زاویهٔ دید و ساختار روایت است: دانای کل، سوم‌شخص، قطع روایت با «اکنون به سر تاریخ باز شوم»، بازگشت به گذشته و درهم‌تنیدگی جمله‌ها که همه به ساختار روایی نثر بیهقی مربوط‌اند.

پیوستگی بندها: بندها به‌صورت زنجیروار به هم پیوسته‌اند. بند اول با کلیات (ادبیت و واژه‌گزینی) آغاز می‌شود و به ویژگی‌های زبانی می‌رسد؛ بند دوم همان ویژگی‌های زبانی را ادامه می‌دهد و با مثال تکمیل می‌کند؛ بند سوم از زبان به شیوهٔ روایت می‌رود و جمع‌بندی آن (درهم‌تنیدگی جمله‌ها و ورود روان فکر نویسنده به ذهن خواننده) با ویژگی‌های سبکی بندهای پیشین پیوند دارد. ترتیب منطقی «ارزش ادبی ← ویژگی‌های زبانی ← ساختار روایت»، ارجاع به منابع (شفیعی کدکنی، ۱۳۸۴؛ بیهقی، ۱۳۸۰) و پیوند میان جمله‌ها، پیوستگی بندها را تأمین کرده است.

۳۸ صفحه ۸۸ **فعالیت ۴**

بخش بحث و نتیجه‌گیری مقالهٔ «یادگیری معنادار» را با توجه به دو نکتهٔ زیر بررسی کنید:

ـ تحلیل یافته‌ها

ـ نتیجه‌گیری با استفاده از مطالب مقدمه

همان‌طور که احتمالاً در موقع خواندن فهرست توجه کرده‌اید، کلمات از چهار دستهٔ حیوانات، اسامی خاص، حرفه‌ها و گیاهان تشکیل شده است. نتیجهٔ تحقیق نشان داد شرکت‌کنندگان کلمات مزبور را به‌صورت مجموعهٔ معنادار به یاد می‌آورند، نه براساس ترتیبی که برای آن‌ها قرائت شده است. به‌طور مشخص، آنان از قبل مفاهیم مربوط به حیوانات، اسامی، حرفه‌ها و گیاهان را به‌خوبی می‌دانند. زمانی که تشخیص می‌دهند اطلاعات جدید (فهرست کلمات) را می‌توان در قالب طبقه‌بندی‌ها معنادارتر کرد، مجموعه‌یابی‌ها انجام می‌گیرد. بدین طریق یادگیری ساده‌تر می‌شود، زیرا یادگیرنده، آن‌ها را معنادار کرده است. این نشان می‌دهد که افراد به جای اینکه پردازشگران منفعل اطلاعات باشند، پردازشگرانی فعال‌اند و برای یادگیری و به‌خاطرسپاری مطالب، در ذهن خود، چارچوب معنایی ایجاد می‌کنند.

تحلیل یافته‌ها: نویسنده نخست داده‌های آزمایش را تفسیر می‌کند: کلمات فهرست از چهار دسته (حیوانات، اسامی خاص، حرفه‌ها، گیاهان) تشکیل شده بود و شرکت‌کنندگان آن‌ها را نه به ترتیب خوانده‌شدن، بلکه به‌صورت مجموعه‌های معنادار به یاد آوردند. دلیل آن را هم بیان می‌کند: شرکت‌کنندگان مفاهیم این دسته‌ها را از قبل می‌دانستند و وقتی دریافتند اطلاعات جدید را می‌توان طبقه‌بندی کرد، آن را گروه‌بندی کردند و یادگیری ساده‌تر شد.

نتیجه‌گیری با استفاده از مطالب مقدمه: در مقدمه گفته شده بود که اگر اطلاعات بامعنا باشد، بهتر آموخته می‌شود و حتی اگر مواد خواندنی معنایی نداشته باشند، افراد می‌کوشند میان آن‌ها رابطهٔ معنادار ایجاد کنند، و نویسنده برآن بود این مطلب را بیازماید. در نتیجه‌گیری همین فرضیه تأیید می‌شود: افراد پردازشگران منفعل اطلاعات نیستند، بلکه فعالانه در ذهن خود چارچوب معنایی می‌سازند. بنابراین میان نتیجه و بیان مسئلهٔ مقدمه پیوند کامل وجود دارد.

۳۹ صفحه ۸۹ **کارگاه نوشتن، تمرین ۱**

چند مقالهٔ تحقیقی را در مجلات انتخاب کنید و با توجه به آنچه آموختید نقاط قوت و ضعف آن را بیابید.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

نمونه: مقالهٔ «یادگیری معنادار» (از همین درس) و یک مقالهٔ پژوهشی از مجلهٔ رشد آموزش زبان و ادب فارسی را با معیارهای درس بررسی می‌کنیم.

نمونهٔ ارزیابی

بخش	نقاط قوت	نقاط ضعف
عنوان	کوتاه، شفاف و محدود؛ محور اصلی مقاله را نشان می‌دهد.	در برخی مقاله‌ها عنوان کلی یا مبهم است و با محتوا هم‌خوانی کامل ندارد.
مقدمه	از کلی به جزئی می‌رسد، به منابع ارجاع می‌دهد و مسئله در یک جمله بیان شده است.	گاهی زمینهٔ مسئله بی‌ارجاع است یا مسئله به‌روشنی بیان نشده است.
بدنه	روش اجرا کامل توضیح داده شده، بندها منسجم و پیوسته‌اند.	در بعضی نمونه‌ها داده یا مثال کافی نیست و بندها بی‌ارتباط پشت سر هم آمده‌اند.
بحث و نتیجه‌گیری	یافته‌ها تحلیل شده و نتیجه با مقدمه پیوند دارد.	گاه نتیجه تکرار مطالب بدنه است یا با مسئلهٔ مقدمه ارتباط ندارد.
منابع و نگارش	منابع کامل و املا و نشانه‌گذاری درست است.	نبود فهرست منابع یا ارجاع‌های ناقص و غلط‌های املایی.

۴۰ صفحه ۹۰ **کارگاه نوشتن، تمرین ۲**

با راهنمایی دبیرتان موضوعی انتخاب کنید و مقاله‌ای تحقیقی بنویسید.

عنوان: بررسی سجع در نثر گلستان سعدی

نویسنده: دانش‌آموز پایهٔ دوازدهم

چکیده: هدف این پژوهش بررسی جایگاه سجع در نثر گلستان سعدی است. روش تحقیق کتابخانه‌ای است و نمونه‌هایی از دیباچه و حکایت‌های گلستان تحلیل شده است. بررسی نشان می‌دهد سعدی سجع را به‌اندازه و در خدمت معنا به کار می‌برد و همین امر موجب آهنگین شدن و ماندگاری نثر او شده است.

کلیدواژه‌ها: سعدی، گلستان، سجع، نثر مسجع

مقدمه: نثر فارسی در سده‌های هفتم و پس از آن به آرایه‌های لفظی گرایش یافت و در برخی آثار، تکلف و پیچیدگی جای سادگی را گرفت (همایی، ۱۳۷۰). گلستان سعدی در همین دوره نوشته شده، اما مخاطبان آن را به‌سبب روانی و آهنگ دلنشینش ستوده‌اند. پرسش این مقاله آن است که سجع در گلستان چگونه به کار رفته و چه نقشی در زیبایی نثر آن دارد.

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

بدنهٔ اصلی: سجع آن است که واژه‌های پایانی دو یا چند جمله یا بخش در وزن یا حرف آخر هماهنگ باشند. در گلستان این آرایه از همان آغاز دیده می‌شود: «منت خدای را عزّوجل که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت»؛ در اینجا «قربت» و «نعمت» سجع ساخته‌اند. نمونهٔ دیگر: «هر نفسی که فرو می‌رود ممدّ حیات است و چون برمی‌آید مفرّح ذات»؛ «حیات» و «ذات» هم‌آوا هستند و دو جمله را موزون کرده‌اند (سعدی، ۱۳۸۹). سجع در گلستان معمولاً با جمله‌های کوتاه و متوازن همراه است و تکلف ندارد؛ سعدی هرگاه معنا اقتضا کند از آن چشم می‌پوشد و به نثر ساده می‌پردازد، به‌ویژه در گفت‌وگوهای حکایت‌ها.

بحث و نتیجه‌گیری: نمونه‌ها نشان داد سجع در گلستان ابزاری برای آهنگین کردن سخن و آسان کردن حفظ آن است، نه هدفی مستقل. بنابراین، چنان‌که در مقدمه پرسیده شد، سجع در این کتاب با اعتدال به کار رفته و از عوامل ماندگاری نثر سعدی است و او توانسته است میان آرایش لفظ و روشنی معنا توازن برقرار کند.

منابع:

- سعدی، مصلح‌الدین. (۱۳۸۹). گلستان، تصحیح غلامحسین یوسفی. تهران: خوارزمی.
- همایی، جلال‌الدین. (۱۳۷۰). فنون بلاغت و صناعات ادبی. تهران: هما.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

---

۴۱ صفحه ۹۲ کارگاه نوشتن، تمرین ۳

مقالهٔ دوستان خود را بر اساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

جدول ارزشیابی

ردیف	معیارهای ارزیابی	نمره
۱	عنوان: شفافیت و محدود شدن موضوع	۲
۲	مقدمه: زمینهٔ مسئله، بیان مسئله و موضوع اصلی مقاله	۶
۳	متن: رعایت انسجام مطالب در هر بند و پیوستگی بندها	۶
۴	بحث و نتیجه‌گیری: تحلیل یافته‌ها و نتیجه‌گیری با استفاده از مطالب مقدمه	۴
۵	رعایت املا و نکات نگارشی	۲
	جمع	۲۰

نمونه: ارزیابی مقالهٔ «بررسی سجع در نثر گلستان سعدی» (تمرین ۲) توسط یک هم‌کلاسی:

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

ردیف	معیار	نمرهٔ کامل	نمرهٔ داده‌شده	توضیح
۱	عنوان	۲	۲	عنوان روشن و محدود است.
۲	مقدمه	۶	۵	زمینهٔ مسئله با ارجاع آمده و مسئله بیان شده است؛ اهمیت موضوع می‌توانست بیشتر روشن شود.
۳	متن	۶	۵	بند به‌خوبی منسجم است؛ شمار نمونه‌ها اندک است و پیوند میان بندها می‌توانست قوی‌تر باشد.
۴	بحث و نتیجه‌گیری	۴	۳٫۵	نتیجه با پرسش مقدمه هماهنگ است؛ تحلیل بیشتر یافته‌ها لازم است.
۵	املا و نگارش	۲	۲	غلط املایی دیده نشد.
	جمع	۲۰	۱۷٫۵	

به هر هم‌کلاسی نیز می‌توان با همین معیارها نمره و بازخورد داد.

۴۲ صفحه ۹۳ **مثل‌نویسی**

مثل‌های زیر را بخوانید. سپس یکی را انتخاب کنید و آن را گسترش دهید.

ـ آفتاب پشت ابر نمی‌ماند.

ـ عاقل نکند تکیه به دیوار شکسته.

ـ عالم شدن چه آسان، آدم شدن چه مشکل!

مثل انتخابی: آفتاب پشت ابر نمی‌ماند.

ابر هرقدر تیره و انبوه باشد، سرانجام کنار می‌رود و خورشید دوباره می‌درخشد. این مثل می‌گوید حقیقت را نمی‌توان برای همیشه پنهان کرد و سختی‌ها و ناکامی‌ها پایدار نیستند. در زندگی نیز گاهی تهمت و بدگمانی بر چهرهٔ انسان درستکار سایه می‌افکند، اما با گذشت زمان راستی آشکار می‌شود و آنان که ناروا داوری کرده‌اند شرمنده می‌گردند. همچنین کسی که در مسیر هدفی دشوار شکست می‌خورد، نباید ناامید شود؛ همان‌گونه که ابر از میان می‌رود، روزهای سخت هم می‌گذرند و تلاش پیگیر نتیجه می‌دهد. پس باید در سختی‌ها شکیبا بود و به روشن شدن حقیقت امید داشت.

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

گام به گام نگارش ۳ - درس ششم

نگارش علمی: مقاله‌نویسی (۲)

فهرست

۴۳ صفحه ۹۷ · فعالیت — بررسی کتابنامهٔ کتاب نگارش ۳۸

۴۴ صفحه ۹۹ · فعالیت — چکیده و کلیدواژه‌های مقالهٔ «سنگی زیر آب» ۳۸

۴۵ صفحه ۱۰۰ · فعالیت — گفت‌وگو دربارهٔ کلیدواژه‌های مقالهٔ «یادگیری معنادار» ۳۹

۴۶ صفحه ۱۰۱ · کارگاه نوشتن - تمرین ۱ — مقایسهٔ فهرست منابع کتاب‌های درسی ۴۰

۴۷ صفحه ۱۰۲ · کارگاه نوشتن - تمرین ۲ — چکیده، کلیدواژه‌ها و فهرست منابع مقاله ۴۰

۴۸ صفحه ۱۰۳ · کارگاه نوشتن - تمرین ۳ — ارزیابی مقالهٔ دوستان براساس جدول ارزشیابی ۴۱

۴۹ صفحه ۱۰۴ · حکایت‌نگاری — بازنویسی حکایت به زبان ساده ۴۲

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۴۳ صفحه ۹۷ فعالیت

کتاب‌نامهٔ کتاب نگارش را ضمن توجه به ارائهٔ مطالب در معرفی هر منبع بررسی کنید.

نمونه‌ای از کتاب‌نامهٔ کتاب:

ابراهیمی، نادر. (۱۳۹۰). چهل‌نامهٔ کوتاه به همسرم. (چاپ نوزدهم). نشر افق.
نجفی پازکی، معصومه. (۱۳۹۳). آموزش درک خوانداری: بهبود توانایی استنباط در آزمون پرلز. فصلنامهٔ تعلیم و تربیت، شمارهٔ ۱۱۹، ص ۴۵ تا ۷۱.

کتاب‌نامهٔ کتاب بر پایهٔ همان اصولی تنظیم شده است که در درس آمد. نکته‌های قابل‌مشاهده در معرفی هر منبع چنین است:

1. **ترتیب الفبایی:** منابع براساس نام خانوادگی نویسنده (ابراهیمی، اسلامی ندوشن، امین‌پور، انصاری، حسام، ...) از «الف» تا «ی» مرتب شده‌اند.
2. **ترتیب اطلاعات در هر منبع:** نام خانوادگی و سپس نام نویسنده، پس از آن سال چاپ داخل پرانتز، آن‌گاه عنوان اثر و در پایان نام ناشر آمده است؛ مثلاً: «ابراهیمی، نادر. (۱۳۹۰). چهل‌نامهٔ کوتاه به همسرم ...».
3. **نوبت چاپ:** در صورت لزوم پس از عنوان، شمارهٔ چاپ در پرانتز می‌آید؛ مانند «(چاپ نوزدهم)».
4. **مصحح و مترجم:** برای آثار کهن یا ترجمه‌شده، نام مصحح یا مترجم نیز ذکر شده است؛ مانند «تصحیح محمدعلی فروغی» برای گلستان سعدی و «ترجمهٔ علینقی خرازی» برای روان‌شناسی تربیتی.
5. **تفاوت کتاب و مقاله:** برای کتاب، پس از عنوان نام ناشر می‌آید، اما برای مقاله علاوه بر عنوان مقاله، نام مجله، دوره (در صورت وجود)، شمارهٔ نشریه و صفحه‌های آغاز و پایان مقاله ذکر می‌شود.
6. **تمایز عنوان:** عنوان اثر با نوع نوشتاری متمایز (مورب یا پررنگ) نشان داده شده است و هر مورد با نقطه جدا می‌شود.

ایران توشه
توشه ای برای موفقیت

۴۴ صفحه ۹۹ فعالیت

مقالهٔ «سنگی زیر آب» را در پیوست کتاب مطالعه کنید و چکیده و کلیدواژه‌های آن را بنویسید. در نوشتن چکیده به موارد زیر دقت داشته باشید:

طرح هدف - طرح روش کار - طرح یافته‌های اصلی - ارائهٔ مهم‌ترین نتیجه

چکیده: هدف این مقاله، بررسی و تحلیل شعر نو «مرجان» از هـ. ا. سایه (هوشنگ ابتهاج) و نشان‌دادن ابتکار شاعر در موضوع و زبان این سروده است. برای این منظور، نخست جایگاه سایه در غزل و شعر نو معاصر معرفی شد، سپس شعر «مرجان» که در بهمن ۱۳۳۲ سروده شده، از نظر موضوع، تصویرها، ترکیبات، تکیه‌ها و تکرارها، کاربرد ضمیر «او» برای شیء بی‌جان، وزن و آهنگ مصراع‌ها بررسی گردید. یافته‌ها نشان می‌دهد سایه با زنده‌پنداری سنگی در ژرفای دریا و برجسته‌کردن تنهایی و فراموش‌شدگی آن، موضوعی تازه و بی‌سابقه در شعر فارسی آفریده است؛ ترکیبات فصیح و خوش‌ساخت (مانند «شب‌گرفته» و «شکسته‌سنگ»)، تکرار و تقابل در تصویرها و پایان‌یافتن مصراع‌ها به هجاهای بلند، معنا و حال‌وهوای شعر را تقویت کرده است. بنابراین شعر «مرجان» افزون بر تازگی مضمون، با زبان و آهنگ خود به‌خوبی با حالت غمزدگی و انزوای مرجان هماهنگ است و می‌تواند بازتاب حال شاعر و همانندان او نیز باشد.

کلیدواژه‌ها: سایه، مرجان، شعر نو، تصویرپردازی، ابتکار در مضمون، زبان شعر

ساختار چکیده: جملهٔ نخست هدف، جمله‌های دوم و سوم روش، جملهٔ چهارم یافته‌های اصلی و جملهٔ پایانی مهم‌ترین نتیجه را بیان می‌کند.

۴۵ صفحه ۱۰۰ **فعالیت**

دربارهٔ کلیدواژه‌های مقالهٔ «یادگیری معنادار» با یکدیگر گفت‌وگو کنید.

کلیدواژه‌ها: یادگیری، معناداری، به‌خاطرسپاری، یادگیری معنادار

کلیدواژه‌های این مقاله چهار مورد است که با ویژگی‌های کلیدواژهٔ خوب سازگار است:

- **یادگیری و یادگیری معنادار:** این دو، کلمهٔ محوری عنوان مقاله‌اند و موضوع اصلی پژوهش را نشان می‌دهند.
- **معناداری و به‌خاطرسپاری:** موضوعات جزئی و مهم مقاله‌اند؛ زیرا پژوهش رابطهٔ معنادار بودن مطلب را با به‌یادسپردن آن بررسی کرده است و در چکیده و بدنهٔ مقاله نیز مکرر آمده‌اند.
- تعداد آن‌ها (۴ کلمه) نزدیک به میانگین ۵ تا ۷ کلمه است؛ می‌توانستند واژه‌هایی مانند «آزمایش» یا «حافظه» هم افزوده شوند.
- با خواندن این واژه‌ها، خواننده بدون خواندن مقاله درمی‌یابد که پژوهش دربارهٔ نقش معنا در یادگیری و یادآوری است، و با جست‌وجوی همین واژه‌ها در پایگاه‌های اطلاعاتی می‌توان به پژوهش‌های همانند دست یافت.

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

۴۶ صفحه ۱۰۱ کارگاه نوشتن - تمرین ۱

فهرست منابع کتاب‌های درسی خود را ببینید و با یکدیگر مقایسه کنید.

در بیشتر کتاب‌های درسی، فهرست منابع در پایان کتاب با عنوان «منابع» یا «کتاب‌نامه» آمده است. مقایسهٔ آن‌ها نشان می‌دهد:

مقایسهٔ فهرست منابع

ویژگی	شباهت‌ها و تفاوت‌ها
جایگاه	همه در پایان کتاب آمده‌اند؛ برخی کتاب‌ها (مانند علوم و زبان خارجی) فهرست منابع ندارند یا آن را به‌صورت منابع تصویری می‌آورند.
ترتیب	منابع فارسی معمولاً الفبایی و براساس نام خانوادگی نویسنده مرتب شده‌اند؛ در کتاب‌های علمی، منابع لاتین جداگانه و در کنار منابع فارسی می‌آید.
ترتیب اطلاعات	نام خانوادگی، نام، سال چاپ، عنوان، شمارهٔ چاپ، مترجم یا مصحح و ناشر؛ ممکن است در بعضی کتاب‌ها محل نشر یا ترتیب اطلاعات متفاوت باشد.
نوع منابع	در کتاب‌های ادبی بیشتر دیوان‌ها و متون کهن و مقاله؛ در کتاب‌های علوم تجربی کتاب‌های مرجع، مقاله‌های پژوهشی و پایگاه‌های اینترنتی.
دقت و یکدستی	در کتاب نگارش یک‌دستی و رعایت دقیق ترتیب اطلاعات بیشتر است؛ در برخی کتاب‌ها اطلاعات ناقص (بدون سال یا ناشر) دیده می‌شود.

نتیجه: الگوی فهرست منابع در همهٔ کتاب‌ها یکسان نیست، ولی اصل مشترک آن، ارجاع‌دادن خواننده به منابع معتبر با ترتیب الفبایی و اطلاعات کتاب‌شناختی کامل است.

۴۷ صفحه ۱۰۲ کارگاه نوشتن - تمرین ۲

چکیده، کلیدواژه‌ها و فهرست منابع مقاله‌ای را که در درس گذشته تنظیم کرده‌اید، بنویسید.

نمونه برای مقالهٔ «جنبه‌های ادبی در تاریخ بیهقی» (پژوهش کتابخانه‌ای):

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

چکیده: هدف این پژوهش، شناخت ویژگی‌های ادبی و هنری نثر تاریخ بیهقی در کنار ارزش تاریخی آن است. برای این منظور، با روش کتابخانه‌ای، متن تاریخ بیهقی و نظر پژوهشگرانی مانند شفیعی کدکنی دربارهٔ آن بررسی و ویژگی‌های زبانی و ساختاری آن تحلیل شد. یافته‌ها نشان می‌دهد بیهقی با گزینش دقیق واژه‌ها، پرهیز از مترادف‌ها و واژه‌های زائد، کوتاهی جمله‌ها، ترکیب‌سازی و کاربرد پیشوند و پسوند، نثری آهنگین و فشرده آفریده است؛ همچنین زاویهٔ دید دانای کل، بازگشت به گذشته و درهم‌تنیدگی روایت‌ها به داستان‌های او انسجام بخشیده است. بنابراین تاریخ بیهقی افزون بر سند تاریخی، اثری ادبی و از نمونه‌های برجستهٔ نثر فارسی به شمار می‌آید.

کلیدواژه‌ها: تاریخ بیهقی، ادبیت، نثر فارسی، واژه‌گزینی، زاویهٔ دید

فهرست منابع:

- بیهقی، ابوالفضل. (۱۳۸۰). تاریخ بیهقی. تصحیح خلیل خطیب‌رهبر. تهران: انتشارات مهتاب.
- شعبانیان، علیرضا. (۱۳۹۶). جنبه‌های ادبی در تاریخ بیهقی. مجلهٔ رشد آموزش زبان و ادب فارسی، دورهٔ سی‌ویکم، شمارهٔ ۲، ص ۱۶ تا ۱۸.
- شفیعی کدکنی، محمدرضا. (۱۳۸۴). موسیقی شعر. تهران: انتشارات آگه.

این جواب ممکن است دقیق نباشد.

---

۴۸ صفحه ۱۰۳ **کارگاه نوشتن – تمرین ۳**

مقالهٔ دوستان خود را بر اساس معیارهای جدول ارزشیابی درس تحلیل کنید.

جدول ارزشیابی

ردیف	سنجه‌های ارزیابی	نمره
۱	چکیده: طرح هدف، طرح روش کار، طرح یافته‌های اصلی، ارائهٔ مهم‌ترین نتیجه	۹
۲	کلیدواژه‌ها: کلمات محوری عنوان مقاله، موضوع اصلی مقاله	۳
۳	فهرست منابع: ترتیب الفبایی فهرست، رعایت ترتیب اطلاعات کتاب‌شناختی	۴
۴	املا و نکات نگارشی	۴
	جمع	۲۰

نمونهٔ ارزیابی یک مقاله (با عنوان فرضی «تأثیر مطالعه بر خلاقیت دانش‌آموزان») براساس جدول:

ایران توشه
توشه‌ای برای موفقیت

ردیف	سنجه	تحلیل	نمرهٔ پیشنهادی
۱	چکیده	هدف و روش به‌خوبی بیان شده، یافته‌ها مختصر آمده است، اما نتیجهٔ نهایی روشن نیست و باید یک جمله به آن اختصاص یابد.	۷ از ۹
۲	کلیدواژه‌ها	«مطالعه» و «خلاقیت» که کلمات محوری عنوان‌اند آمده‌اند؛ اما موضوع اصلی (دانش‌آموزان/پژوهش میدانی) دیده نمی‌شود.	۲ از ۳
۳	فهرست منابع	ترتیب الفبایی رعایت شده؛ ولی در دو منبع سال چاپ یا ناشر جا افتاده است.	۳ از ۴
۴	املا و نگارش	چند غلط املایی و نیم‌فاصله‌نویسی نادرست و یک جملهٔ ناتمام دیده می‌شود.	۳ از ۴
	جمع		۱۵ از ۲۰

پیشنهاد به نویسنده: افزودن جملهٔ نتیجه به چکیده، تکمیل کلیدواژه‌ها و کامل‌کردن اطلاعات کتاب‌شناختی منابع.

۴۹ صفحه ۱۰۴ حکایت‌نگاری

حکایت زیر را بخوانید و آن را به زبان ساده بازنویسی کنید.

سوداگری بار آبگینه داشت. یکی از باج‌گیران عنان بارگیرش بگرفت و بر آن بار آبگینه چوبدست خویش محکم فروکوفت و گفت: «ای رفیق، چه در بار داری؟» گفت: «اگر چوب دیگر زنی هیچ!»

پریشان، قاآنی

بازرگانی بار شیشه‌ای (ظرف‌های بلورین) با خود داشت. یکی از مأموران باج‌گیر افسار الاغ (باربر) او را گرفت و چوب‌دستی خود را محکم بر بارهای شیشه‌ای کوبید و گفت: «ای دوست، در بارت چه داری؟» بازرگان که از شکستن بارش ناراحت بود، با طعنه پاسخ داد: «اگر یک بار دیگر با چوب بزنی، دیگر هیچ چیز نخواهم داشت!»

پیام حکایت: زورگویی و بی‌احتیاطی مأموران ستمگر، مال مردم را نابود می‌کند؛ و پاسخ بازرگان، نمونه‌ای از طعنهٔ ظریف در برابر ظلم است. «چه در بار داری؟» پرسشی بی‌جاست وقتی با ضربه‌ای همراه باشد که خودِ بار را نابود می‌کند.

این فایل توسط سایت ایران‌توشه تهیه شده است.
irantooshe.ir